

Захист власного бізнесу: рекомендації власнику агропідприємства

№22, 20 червня 2019

Вадим Дзюба ,
юрист
ЮК ESQUIRES

Головна стаття

Як захистити агробізнес від рейдерської атаки

Компетентна думка

Нюанси та строки отримання дотації АПК

Інвестиції в агробізнес

Загальнонаціональна нормативна грошова оцінка сільськогосподарських земель: наслідки для платників земельного податку та єдиного податку четвертої групи

Договір емфітевзису: техніка складання

Аналіз основних законодавчих змін в агробізнесі у 2019 році

Як убезпечити себе від дій рейдерів власникам агропромислових підприємств

Бюджетна дотація на розвиток власного сільськогосподарського бізнесу

Актуально

Фінансові можливості аграріїв – кредитування, лізинг, векселі, факторинг: що обрати?

Зміни в законодавстві про інформування споживачів: попереджений – значить озброєний

Рейдерство є, але з ним варто боротися

Що робити, якщо...

Необхідно захищати агробізнес, протидіючи рейдерству

Агробізнес – один із найбільш прибуткових секторів економіки України, але й, на жаль, один із найбільш вразливих до посягань ззовні, що, своєю чергою, приваблює рейдерів. На сьогодні проблема рейдерства дедалі більше асоціюється з питанням внутрішньої безпеки держави. Згідно з останніми статистичними даними, оприлюдненими Генеральною прокуратурою України, кількість рейдерських атак зростає з кожним роком. У сучасних рейдерів змінилися підходи та способи досягнення їхньої мети. Вони чимраз рідше використовують фізичну силу, а свої дії концентрують на застосуванні "законних" методів. Такими методами зазвичай є рішення суддів, купівля контрольного пакета акцій товариства, створення проблем із боку контролюючих органів, ініціювання банкрутства, відкриття кримінальних проваджень на керівників підприємств тощо.

Про те, як захистити агробізнес від рейдерських атак та які дії для збереження власного бізнесу варто вжити вже зараз – читайте далі в статті.

Українське законодавство у сфері протидії рейдерству розвинуте досить слабо. Будь-яку прогалину або колізію досить вправно використовують рейдери на свою користь задля отримання "правової" підстави для захоплення частини або всього майна підприємства. З кожним роком рейдери винаходять нові підстави для досягнення своєї основної мети. Традиційними вже стали:

подроблені договори про відчуження корпоративних прав;

"проплачені" судові рішення про звернення стягнення на нерухоме майно;

підроблені документи на управління майном (наприклад, договір про спільну діяльність);
ініціювання банкрутства;
скасування реєстраційних дій;
зняття або накладення арешту на майно тощо.

Важливу роль в отриманні "правової" підстави для захоплення відіграють реєстраційні дії. Часто рейдери використовують реєстраторів як інструмент для досягнення своїх злочинних цілей (перепишуючи майно або корпоративні права на себе), надаючи їм підроблене рішення загальних зборів учасників товариства, а також сфабриковане рішення суду чи рішення з відмінною резолютивною частиною.

Частково законодавець вжив заходів для мінімізації зловживань під час реєстраційних дій, ухваливши так званий [Антирейдерський закон](#) від 02.11.2016 р., яким було запроваджено обов'язкове засвідчення нотаріусом статуту та підписів голови, секретаря й учасників на протоколах загальних зборів у разі внесення змін до установчих документів товариств.

Аграрний бізнес має певні особливості щодо функціонування, зокрема його діяльність дуже залежить від "земельного банку", що потребує підвищеної уваги до належного укладення, виконання та продовження договорів оренди землі, реєстрації речових прав. Можна легко позбутися істотного земельного масиву або застрягти в затяжних судових процесах через прості помилки: стандартно прописане в договорі оренди право орендодавця достроково розірвати договір або некоректно прописані умови, що дають можливість оскаржити договір.

Задля захисту свого бізнесу власнику агропідприємства слід постійно та систематично вживати заходів для запобігання рейдерському захопленню. Цієї мети можливо досягнути, якщо дотримуватися таких порад:

1. Дбайте про позитивну ділову репутацію вашого агропідприємства. Вона вам допоможе в разі захоплення підприємства, оскільки будуть великі шанси, що мешканці населеного пункту та журналісти стануть на ваш бік. Так ви вбережете себе від розповсюдження неправдивої та негативної інформації, яку поширюватимуть рейдери задля надання законності своїм діям.

2. Особливо уважно підходьте до оформлення установчих документів підприємства. Намагайтеся якомога краще деталізувати всі проблемні моменти, які можуть стати підґрунтям для маніпуляцій із боку бізнес-партнерів. Ефективним у цій ситуації буде залучення до участі в розробленні установчих документів висококваліфікованих юристів.

3. Намагайтеся тримати під контролем кількість акціонерів. Якщо організаційно-правова форма вашого підприємства – ТОВ або ТДВ, то, звісно, з ухваленням [Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю"](#), робити це стало складніше, адже тепер згода інших учасників на прихід нового акціонера не потребується. Проте, коли хтось з акціонерів, який володіє незначною часткою, не бере участі в управлінні підприємством – запропонуєте викупити в них їхні частки, поки це не зробили рейдери.

4. Перевіряйте за допомогою різноманітних державних реєстрів своїх контрагентів. Пам'ятаєте? Навіть перевірені роками співпраці контрагенти й партнери в будь-який час можуть нашкодити.

5. Перегляньте всі договори оренди землі та порівняйте відомості з державного реєстру з тими, що зазначені в договорах. Ця перевірка спрямована на виявлення ситуацій, коли на одну земельну ділянку укладено два та більше договори оренди.

6. Відповідально ставтеся до видачі різного виду довіреностей. Не наділяйте представників, у добросовісності яких ви сумніваєтесь, великими повноваженнями. Довіреність варто видавати лише на вчинення окремих дій: проведення реєстраційних дій, представництво інтересів у суді в межах певної справи тощо.

7. Побудуйте ефективну систему безпеки на підприємстві. Призначте відповідальну особу для виконання цієї функції. Задля запобігання паніці та розгубленості в перші години рейдерської атаки заздалегідь розробіть чіткий алгоритм дій для керівництва, начальників охорони та інших

працівників на випадок такого злочинного акту. Працюйте зі своїми підлеглими, систематично проводьте навчання та психологічні тренінги. Стежте за вчасною оплатою праці працівникам, оскільки інакше створюється ризик того, що ваші працівники сприйматимуть рейдерів як нових законних власників і схвалюватимуть їхні дії. Не варто забувати про матеріальне мотивування персоналу. Пам'ятайте, що немає гіршого ворога, ніж ображений працівник. Дії такого працівника непередбачувані, він у будь-який момент рейдерського захоплення може стати на бік протилежної сторони та всіляко допомагати їм у встановленні управління над підприємством та його майном.

До того ж не варто забувати про систематичну роботу над виявленням ознак того, що відбувається підготовка рейдерського захоплення вашого підприємства, зокрема здійснювати моніторинг усіх доступних державних реєстрів. **Для цього необхідно запам'ятати такі основні прояви підготовки:**

1. Раптове подання великої кількості позовів до вашого агропідприємства.
2. Необґрунтоване відкриття кримінальних проваджень проти службових осіб агропідприємства.
3. Наявність ухвал слідчого судді про дозвіл на тимчасовий доступ до речей і документів, проведення обшуків, арештів майна тощо. Відслідковувати наявність таких ухвал у реєстрі можна на порталах "Судова влада України" та "Єдиний державний реєстр судових рішень", проте зауважу, що не всі із цих ухвал одразу публікують на вказаних ресурсах. Наприклад, для забезпечення таємниці досудового розслідування ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення обшуків відповідно до ч. 4 ст. 4 Закону України "Про доступ до судових рішень" публікують через рік після внесення ухвали до Реєстру.
4. Раптове отримання значної кількості повідомлень від контролюючих органів про проведення перевірок агропідприємства.
5. Організований викуп боргів підприємства сторонніми особами.
6. Поява в загальнодоступних ЗМІ інформації про нібито незаконну діяльність вашого агропідприємства.

Якщо завдяки моніторингу ви виявили кілька із зазначених вище ознак – потрібно відразу ж вжити низку заходів. Зокрема, укласти з адвокатом договори про надання професійної правничої допомоги, посилити охорону найважливіших об'єктів вашого агропідприємства (важливими є адміністративні приміщення, де зберігаються документи; приміщення, де зберігається техніка; елеватори тощо), за можливості необхідно поширити інформацію в ЗМІ про те, що проти вашого підприємства готують рейдерське захоплення. Це дасть зрозуміти вашому противнику, що ви знаєте про його плани та готові протистояти атаці.

Кінцевою стадією рейдерської атаки є безпосереднє захоплення адміністративних корпусів, виробничих приміщень і землі агропідприємства. Особливістю рейдерства в агробізнесі є активізація захоплень у період із серпня до жовтня – коли агропідприємства мають збирати врожай, який рейдери, використовуючи власну техніку, протиправно вивозять до своїх сховищ. Тож задля захисту свого бізнесу в разі безпосередньої появи на території вашого підприємства невідомих осіб **протягом цього етапу необхідно:**

1. Звернутися до правоохоронних органів і зафіксувати їхні незаконні дії. Подати заяву-повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Не забувайте про "специфіку" роботи наших правоохоронних органів, тому в разі відмови внести відомості про злочин до ЄРДР – зверніться до слідчого судді зі скаргою на бездіяльність органу досудового розслідування. Використовуйте кримінальне провадження для отримання доказів протиправних дій рейдерів.
2. Фіксувати всі дії невідомих осіб за допомогою відеокамери. Обов'язково потрібно зафіксувати номери автомобілів і документів, що посвідчують особи тих, хто намагається здійснити захоплення.
3. Залучити регіональні, а за можливості національні ЗМІ. З їхньою допомогою поширити інформацію, що проти вашого підприємства вчиняють незаконні дії.
4. Повідомити про інцидент службовим і посадовим особам органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади.

5. Ужити заходів щодо оскарження та визнання недійсним документа, який став підставою для рейдерської атаки.

6. Слідкувати за змінами в реєстрі прав на нерухоме майно. Для цього можна скористатися сервісом SMS-Маяк, завдяки якому вам надходитимуть сповіщення у формі смс-повідомлення про зміну статусу нерухомості, тож ви зможете своєчасно звернутися до суду з позовною заявою про скасування проведених реєстраційних дій, а також до правоохоронних органів із заявою про неправомірність реєстраційних дій. Якщо ви виявили, що відбулася незаконна перереєстрація належних вашому підприємству земельних ділянок, то потрібно звернутися зі скаргою до Комісії з розгляду скарг у сфері державної реєстрації, яка функціонує при Міністерстві юстиції України. Комісія має повноваження скасовувати незаконні реєстраційні дії щодо вашого майна.

7. Накласти арешти на активи в межах досудового розслідування, установити заборону проводити певні дії.

Отже, для ефективного захисту власного агробізнесу від рейдерських посягань потрібно використовувати комплексний підхід. Не варто забувати про профілактичні заходів щодо протидії рейдерству. Потрібно приділяти увагу частим перевіркам контролюючих органів, запитам від інших підприємств, акціонерів, учасників. Варто регулярно здійснювати моніторинг активів, забезпечувати належну охорону нерухомого майна, провадити ефективне корпоративне управління. А в разі безпосередньої атаки на підприємство – зайняти міцну й активну позицію для перешкоджання незаконним діям.

© ТОВ "ІАЦ "ЛІГА", ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2019

У разі цитування або іншого використання матеріалів, розмічених у цьому продукті ЛІГА:ЗАКОН, посилання на ЛІГА:ЗАКОН обов'язкове. Повне або часткове відтворення чи тиражування будь-яким способом цих матеріалів без письмового дозволу ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" заборонено.

© ТОВ "Інформаційно-аналітичний центр "ЛІГА", 2019

© ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2019